

O'RTA TALIM MAKTAB JISMONIY TARBIYASIDA AXLOQIY TARBIYA METODIKASI

Urmonov I.I

*O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti
Farg'ona filiali yakkakurash sport turlari nazariyasi va uslubiyoti
kafedrasida o'qituvchisi*

Kalit so'zlar: *Axloqiy tarbiya, o'rta maktab o'quvchilari, jismoniy tarbiya, metodika, qadriyatlar integratsiyasi, namuna olish, axloqiy qarorlar qabul qilish, xarakterni rivojlantirish.*

Ключевые слова: *Нравственное воспитание, старшеклассники, физическое воспитание, методика, интеграция ценностей, ролевое моделирование, принятие моральных решений, развитие характера.*

Key words: *Moral education, high school students, physical education, methodology, integration of values, role modeling, moral decision-making, character development.*

Annotatsiya: *Axloqiy tarbiya o'rta maktab o'quv dasturining muhim jihati bo'lib, jismoniy tarbiya o'quvchilarda axloqiy qadriyatlarni singdirish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi. Ushbu maqolada pedagogika, etika va psixologiyaga oid adabiyotlardan foydalangan holda, axloqiy tarbiya komponentlarini jismoniy tarbiya dasturlariga integratsiyalashning tizimli metodologiyasi keltirilgan.*

Абстрактный: *Нравственное воспитание является важным аспектом учебной программы средней школы, а физическое воспитание дает уникальную возможность привить учащимся моральные ценности. В данной статье представлена системная методика интеграции компонентов нравственного воспитания в программы физического воспитания с использованием литературы по педагогике, этике и психологии.*

Abstract: *Moral education is an important aspect of the secondary school curriculum, and physical education provides a unique opportunity to instill moral values in students. This article presents a systematic methodology for integrating the components of moral education into physical education programs using literature on pedagogy, ethics, and psychology.*

KIRISH

Axloqiy qadriyatlarni jismoniy tarbiya faoliyatiga integratsiya qilish axloqiy tarbiya uchun asosdir. Hurmat, mas'uliyat, jamoada ishlash va sport mahorati kabi qadriyatlar jismoniy mashqlar va o'yinlarda muammosiz tarzda to'qilgan bo'lishi mumkin. Talabalarni jismoniy tarbiya paytida o'z harakatlarining axloqiy oqibatlari haqida fikr yuritishga undash orqali o'qituvchilar tanqidiy fikrlash va axloqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradilar.

Rol modellashtirish:

Jismoniy tarbiya o'qituvchilari o'quvchilar bilan o'zaro munosabatlarida yaxlitlik, adolat va hamdardlikni namuna qilib, axloqiy namuna bo'lib xizmat qiladilar. Ijobiy namuna olish orqali o'qituvchilar o'quvchilarni yaxshi xulq-atvorga taqlid qilishga va axloqiy ongini

rivojlantirishga ilhomlantiradilar. Bundan tashqari, tengdoshga maslahat va hamkorlikda o'rganish talabalar o'rtasida ijtimoiy hamjihatlikni va axloqiy rivojlanishni oshiradi.

Axloqiy qarorlar qabul qilish:

O'quvchilarni jismoniy tarbiya mashg'ulotlari davomida axloqiy qarorlar qabul qilish jarayonlarida ishtirok etishga undash axloqiy rivojlanish uchun juda muhimdir. Talabalarga dilemmalarni taqdim etish va ularni muqobil harakat yo'nalishlarini tahlil qilishga yo'naltirish orqali o'qituvchilar axloqiy avtonomiya va o'z-o'zini tartibga solishga yordam beradi. O'z tanlovlarining oqibatlarini haqida mulohaza yurituvchi munozaralar axloqiy fikrlash qobiliyatini yanada oshiradi.

Xarakterni rivojlantirish:

PEdan xarakterni rivojlantirish platformasi sifatida foydalanish o'quvchilarga chidamlilik, qat'iyatlilik va kamtarlik kabi muhim fazilatlarni rivojlantirishga yordam beradi. Xarakterni shakllantirish mashqlarini jismoniy faoliyatga kiritish ijobiy xulq-atvorni mustahkamlaydi va axloqiy mukammallik madaniyatini rivojlantiradi. Sport va jismoniy tarbiyada odob-axloq namunalarini nishonlash o'quvchilarni yuksak axloqiy mezonlarga intilishga undaydi.

Amalga oshirish strategiyalari:

PEda axloqiy tarbiya metodologiyasini amalga oshirish puxta rejalashtirish va amalga oshirishni talab qiladi. Talabalar axloqiy dilemmalarni muhokama qilish uchun o'zlarini xavfsiz his qiladigan hamkorlikdagi o'quv muhitini yaratish muhim ahamiyatga ega. Jurnallar yuritish va brifing mashg'ulotlari kabi aks ettiruvchi amaliyotlarni birlashtirish o'quvchilarning axloqiy ongini va o'z-o'zini aks ettirishni kuchaytiradi. Talabalarni jismoniy faoliyat bilan bog'liq jamoat ishlariga jalb qilish hamdardlik va fuqarolik mas'uliyatini oshiradi.

XULOSA

Belgilangan metodologiyani qo'llash orqali o'qituvchilar axloqiy tarbiya komponentlarini o'rta maktab jismoniy tarbiya dasturlariga samarali integratsiyalashlari mumkin. Qadriyatlar integratsiyasi, namuna olish, axloqiy qarorlar qabul qilish va xarakterni rivojlantirish orqali PE o'quvchilarda axloqiy ong va axloqiy fuqarolikni tarbiyalash uchun kuchli vositaga aylanadi. Ushbu yaxlit yondashuv nafaqat jismoniy salomatlikni mustahkamlaydi, balki kelajak avlodda benuqsonlik, hamdardlik va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Salomova R.S. «Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubiyati» T.: 2014.
2. Maxkamdjonov K.M. Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi. T.: «Iqtisod-moliya», 2008.
3. Nuriddinova M.M. «Maktabgacha ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya yo'riqchilari uchun me'yoriy hujjatlar majmui». -T.: «Muxarrir», 2013.
4. Fayzullayeva M. va boshq. «Sog' tanda-sog'lom aql». T.: 2014
5. Usmonxo'jayev T. va boshq. «500 harakatli o'yinlar». -T.: «Yangi asr avlodi», 2014.
6. Tulenova X., Xo'jaev F, Xo'jaeva .Meliyev H Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. T; Iqtisod-Moliya 2012y o'quv qo'llanma.

7. Mahkamjonov K, Salomov R, Ikromov I Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi. Darslik T; Iqtisod-Moliya 2008yil.
8. Xo`jaev F, Raximqulov K.D, Nig`manov B.B «Harakatli o`yinlar va uni o`qitish metodikasi» Cho`lpon nashriyoti Toshkent 2011yil.
9. Abdullaev A., Xonkeldiev Sh. Jismoniy tarbiya asoslari va metodikasi Toshkent., O`zbekiston Davlat jismoniy tarbiya instituti, 2005 yil - 300 b.
10. Liviyskiy A.N Maktabgacha yoshdagi bolalarni Jismoniy tarbiya asoslari va metodikasi Toshkent: 1995 yil - 500 b.
11. Xo`jaev F, Raximqulov K.D., Nig`manov B.B «Sport va harakatli o`yinlar va uni o`qitish metodikasi» TDPU nashriyoti Toshkent 2008 yil.
12. Abdurakhmanov, A., 2023. INTERACTIVE METHODS OF TEACHING PRACTICAL EXERCISES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 2(13), pp.58-61.
13. Abdurakhmanov, A., 2023. INTERACTIVE METHODS OF TEACHING PRACTICAL EXERCISES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 2(13), pp.58-61.
14. Abdurakhmanov, A., 2023. INTERACTIVE METHODS OF TEACHING PRACTICAL EXERCISES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 2(13), pp.58-61.